

УДОСКОНАЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

Висвітлено теоретико-методологічні засади та дана оцінка стану організації фінансового контролю у Збройних Силах України. Сформульовані практичні рекомендації щодо підвищення його ефективності та якості, використання в управлінні військами.

Ключові слова: збройні сили, фінансовий контроль, порушення, контрольно-ревізійні органи, управління, фінансові потоки, методи, система, механізм фінансового контролю.

Освещены теоретико-методологические основы и дана оценка состояния организации финансового контроля в Вооруженных Силах Украины. Сформулированы практические рекомендации по повышению его эффективности и качества, использования в управлении войсками.

Ключевые слова: вооруженные силы, финансовый контроль, нарушения, контрольно-ревизионные органы, управление, финансовые потоки, методы, система, механизм финансового контроля.

Theoretical and methodological bases are considered and state of organization of financial control in the Armed Forces of Ukraine is appraised. Practical recommendations for increasing its efficiency and quality, using in the army control are defined.

Keywords: armed forces, financial control, irregularities, internal control bodies, management, methods, system, mechanisms of financial control.

Постановка проблеми. За відсутності достатнього фінансування Збройних Сил України велику роль відіграє фінансовий контроль, який покликаний створити прийнятні умови для ефективного і цільового використання коштів на оборону, для впровадження прогресивних форм, методів і прийомів проведення контрольних заходів. Дослідження сучасного стану організації фінансового контролю й обґрунтування його напрямів подальшої активізації у Збройних Силах України набуває особливої гостроти та актуальності. Від запровадження досконалішого механізму фінансового контролю значною мірою залежать обороноздатність і реалізація Державної програми розвитку Збройних Сил України на 2006-2011 рр. [1]. Цей механізм повинен ґрунтуватися на прогресивних принципах, методах і формах з урахуванням міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, методик аналізу та аудиту, на сучасних інституційних засадах, а також спрямовуватися на забезпечення цільового й ефективного використання коштів для задоволення нагальних потреб війська.

Діюча система фінансового контролю у Збройних Силах України недосконала і не повністю відповідає сучасним вимогам. Це пояснюється недостатньою розробкою теоретичних засад фінансового контролю, слабким рівнем його організації та нормативно-правового регулювання, недосконалим механізмом реалізації, неврахуванням специфіки функціонування війська, зокрема переходу на комплектування його за контрактним принципом. Унаслідок цього значна частина коштів, виділених на потреби Української армії, використовується неефективно, і не за призначенням, що завдає збитків армії та державі. Так, протягом 2005-2008 рр. у Збройних Силах України були виявлені фінансові порушення, що призвели до втрат грошових і матеріальних ресурсів у розмірі понад 9 млрд. грн. внаслідок заниження в обліку вартості активів, недостачі ресурсів, їх незаконних витрат, нецільового використання бюджетних коштів та ін.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Методичні та практичні основи контролю, бухгалтерського обліку й аналізу закладено у працях: Т. Анґлеріда, М. Грінвуда, Д. Діамонда, А. Едварта, Я. Імніна, Б. Палнера, Дж. Робертсона, Сімона ван Стевеня, Ш. Саварі, Матьє де ла Порта, Ф. Юсті та ін. Вагомий внесок у подальший розвиток контролю зробили також А. Александров, Б. Андрєсюк, М. Білуха, Ф. Білявський, А. Бірман, Ф. Бельмер, О. Василик, В. Воробйов, Н. Виговська, Є. Вознесенський, І. Дрозд, Н. Дорош, С. Єрмаков, В. Жиров, А. Погребинський, В. Сонно, В. Савченко, І. Стефанюк, А. Коляєв, Є. Кочергін, Т. Ковальчук,

В. Кравченко, І. Озеров, В. Опарін, В. Новіков, В. Радіонова, І. Лахметкін, В. Чекін, П. Черманчук, В. Шевчук, В. Швець, С. Юрій. Дослідженню проблем державного фінансового контролю у збройних силах присвячені праці вітчизняних економістів-фінансистів: Ф. Бутинця, І. Ващенко, І. Семеніхіна, І. Марка, Б. Усача.

Проте питання ефективного функціонування фінансового контролю у збройних силах в умовах переходу на професійну основу розкрито недостатньою мірою. Це стосується дослідження економічної природи, функцій, принципів, методів, організаційної структури, механізму фінансового контролю, визначення шляхів запобігання та усунення порушень фінансової дисципліни у Збройних Силах України, що й обумовило вибір теми, мету та основні завдання цього дослідження.

Метою статті є визначення основних напрямів удосконалення механізму реалізації фінансового контролю у Збройних Силах України в умовах переходу на контрактний принцип комплектування.

Для досягнення зазначеної мети були поставлені такі завдання:

- ✓ розкрити соціально-економічну сутність та особливості фінансового контролю у Збройних Силах України;
- ✓ проаналізувати обсяг і структуру оборонних видатків як об'єкта фінансового контролю, здійснити комплексну оцінку фінансових порушень, виявлених у Збройних Силах України;
- ✓ обґрунтувати необхідність системного застосування програмно-цільового методу при формуванні та виконанні бюджету збройних сил;
- ✓ визначити основні напрями підвищення ефективності та якості фінансового контролю у Збройних Силах України з урахуванням зарубіжного досвіду і розробити рекомендації щодо використання його результатів в управлінні військами.

Об'єктом дослідження є процеси проведення фінансового контролю у Збройних Силах України в умовах переходу на контрактну форму комплектування.

Викладення основного матеріалу. За результатами проведеного дослідження встановлено, що в умовах реформування збройних сил практично відсутні комплексні дослідження з фінансового контролю – здебільшого вивчаються окремі питання [2-4]. Тому недостатньо висвітлені теоретичні питання щодо соціально-економічної сутності, видів, принципів та функцій фінансового контролю. На законодавчому і науковому рівнях та в практичній діяльності не існує єдиного трактування сутності контролю загалом і фінансового зокрема. Неоднозначність трактування терміна "контроль"

пояснюється його багатогранністю та різноплановістю використання. Групування різноманітних трактувань контролю вченими-економістами дозволило умовно об'єднати їх у три блоки: контроль як засіб управління, як процес або діяльність і як система нагляду, перевірки, спостереження. На нашу думку, фінансовий контроль у Збройних Силах України слід розглядати не тільки як елемент, функцію, форму управління, як діяльність державних і громадських органів. *Фінансовий контроль у Збройних Силах України – це регулярний*

процес спостереження, перевірки, аналізу й оцінки фінансово-господарської діяльності військ, виконання поставлених завдань з метою ефективного й цільового використання коштів та управління збройними силами для забезпечення обороноздатності держави.

На організацію та здійснення фінансового контролю у Збройних Силах України впливає сукупність зовнішніх і внутрішніх факторів, які доцільно об'єднати у групи: соціально-економічні, політичні, організаційно-управлінські та нормативно-правові (табл. 1).

Таблиця 1. Фактори впливу на організацію та здійснення фінансового контролю у Збройних Силах України

| Група факторів | Основні фактори впливу |
|----------------------------|---|
| Соціально-економічні | <ul style="list-style-type: none"> ✓ обсяг фінансування; ✓ терміни впровадження бухгалтерського обліку; ✓ мотивація праці інспекторів-ревізорів; ✓ розгалуженість мережі контролюючих органів; ✓ механізм ціноутворення на військову продукцію |
| Політичні | <ul style="list-style-type: none"> ✓ забезпечення державних інтересів щодо національної безпеки |
| Організаційно-управлінські | <ul style="list-style-type: none"> ✓ різноманітність напрямів контролю; ✓ рівень технічного забезпечення контролю; ✓ наявність єдиної програми ведення бухгалтерського обліку у військах; ✓ забезпеченість висококваліфікованими кадрами військових ревізорів; ✓ перехід збройних сил на контрактну форму комплектування; ✓ виконавці фінансового контролю; ✓ форма управління військами та контролюючими органами; ✓ оперативність і мобілізаційна готовність військ |
| Нормативно-правові | <ul style="list-style-type: none"> ✓ нормативна база з оподаткування військовослужбовців та соціального захисту особового складу |

Дію вищевказаних чинників слід обов'язково враховувати при організації обліково-фінансової та контрольно-ревізійної роботи для визначення основних заходів щодо перевірки фінансових витрат, правильності й обґрунтованості планування і бухгалтерського обліку коштів, усунення недоліків, виявлених під час проведених ревізій. Такий підхід сприятиме підвищенню ефективності контрольно-ревізійної роботи у Збройних Силах України.

Встановлено, що фінансовий контроль за діяльністю Збройних Сил України здійснюють численні контролюючі органи на рівні держави (Головне контрольно-ревізійне управління України, Рахункова палата України, Державне казначейство України, Державна податкова адміністрація України, інші організації) і воєнного відомства (Контрольно-ревізійний департамент, Департамент фінансів, 5 територіальних контрольно-ревізійних управлінь (КРУ), а також КРУ Генерального штабу Збройних Сил України і Контрольно-ревізійна група командування сил підтримки Міністерства оборони України), що схематично подано на рис. 1.

Діюча організаційна структура фінансового контролю Міністерства оборони України недосконала і потребує покращення, оскільки відсутній чіткий розділ окремих функцій, обов'язків і відповідальності між вказаними вище органами. Зокрема, контрольно-ревізійний

департамент Міністерства оборони України дублює низку контрольних дій Контрольно-ревізійного управління Генерального штабу Збройних Сил України і Контрольно-ревізійної групи Командування сил підтримки. Крім того, встановлено низький рівень забезпечення кваліфікованими кадрами інспекторів-ревізорів і сучасними досконалими інформаційними технологіями, комп'ютерними системами. Для удосконалення фінансового контролю у Збройних Силах України необхідно оптимізувати організаційну структуру та уточнити й розмежувати функції органів фінансового контролю, стандартизувати форми і методи контрольно-ревізійної роботи, підвищити професіоналізм інспекторів-ревізорів, а також покращити їх матеріально-технічне та інформаційно-аналітичне забезпечення.

Результати аналізу обсягів фінансування показали, що на утримання Збройних Сил України виділяються значні суми коштів із Державного бюджету. Проте їх недостатньо, оскільки фактичні обсяги фінансування значно менші від бюджетного запиту Міністерства оборони України, що не дозволяє забезпечити нормальне функціонування і розвиток армії. Так, у 2008 р. нестача коштів на утримання військ становила 8004,8 млн. грн., або 45,7 %, у 2009 р. аналогічні показники були відповідно 5851,2 млн. грн., або 33,4 % (табл. 2).

Таблиця 2. Обсяги фінансування Збройних Сил України у 2001 – 2009 рр., млн. грн.*

| Показник | 2001 | 2005 | 2008 | 2009 | 2009, у % до: | | |
|--|--------|--------|---------|---------|---------------|-------|-------|
| | | | | | 2001 | 2005 | 2008 |
| Бюджетний запит | 6650,3 | 7051,7 | 17500,0 | 17501,3 | 263,2 | 248,2 | 100,0 |
| Затверджено бюджетних призначень, всього | 3302,3 | 5898,9 | 9926,4 | 11650,1 | 352,8 | 197,5 | 117,4 |
| у тому числі: | | | | | | | |
| загальний фонд | 2000,9 | 5348,3 | 8926,5 | 7428,5 | 371,9 | 138,9 | 83,2 |
| спеціальний фонд | 1301,4 | 550,6 | 999,9 | 4221,6 | 324,4 | 766,6 | 422,2 |
| % затвердження | 49,7 | 83,6 | 56,7 | 66,7 | +16,9 | -17,0 | +9,9 |
| Фактично отримано | 3032,0 | 5846,5 | 9495,2 | 11650,1 | 384,2 | 199,3 | 122,7 |
| у тому числі: | | | | | | | |
| загальний фонд | 1918,5 | 5340,4 | 8844,2 | 7428,5 | 387,2 | 139,1 | 84,0 |
| спеціальний фонд | 1113,5 | 506,1 | 651,0 | 4221,6 | 379,1 | 834,1 | 648,5 |
| % надходження від запиту | 45,6 | 82,9 | 54,3 | 66,7 | +21,0 | -16,3 | +12,3 |

*Складено і розраховано за оперативними даними Міністерства оборони України.

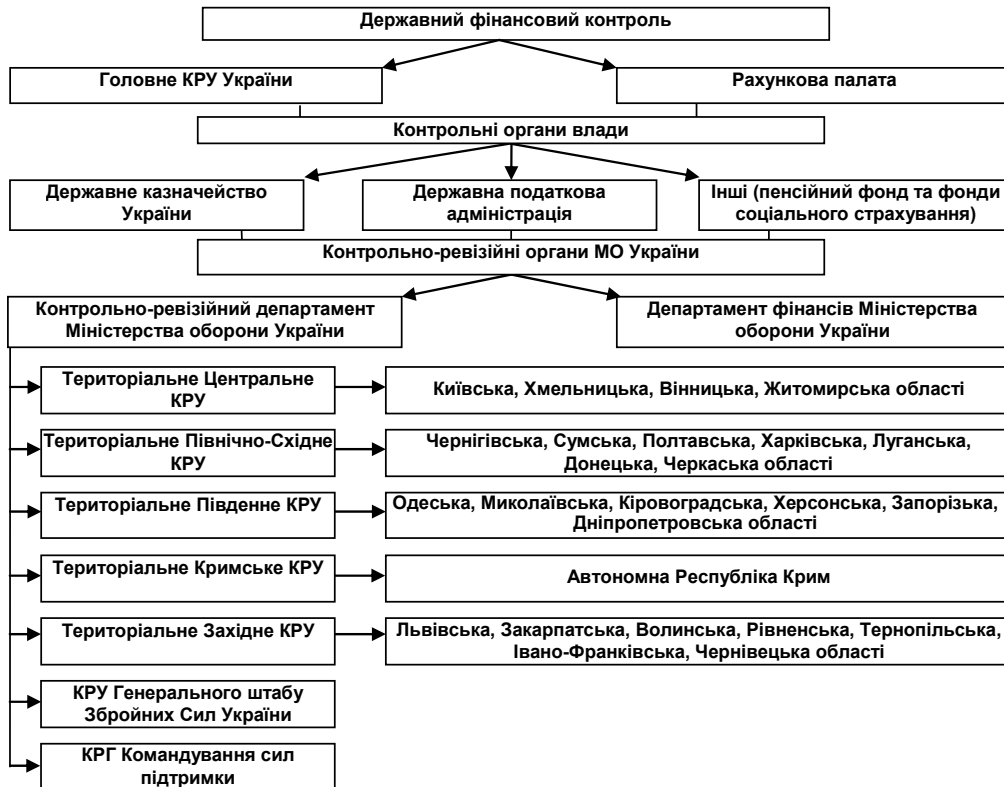


Рис. 1. Структура контрольно-ревізійних органів Збройних Сил України

Вивчення показників бюджетних запитів за 2000–2009 рр. засвідчило досягнення критичного рівня фінансування потреб військового відомства. Так, передбачені на 2009 р. Міністерству оборони та Збройним Силам України асигнування по загальному фонду забезпечують лише видатки на оплату праці, харчування військовослужбовців і комунальних послуг. Це унеможливує виконання Державної програми розвитку Збройних Сил України на 2006–2011 рр.

Незважаючи на обмежені обсяги фінансування військ, спостерігаються фінансові порушення, які призводять до відчутних матеріальних втрат і збитків. Нині не розроблено чіткої методики їх комплексного

аналізу й оцінки. Потребує також удосконалення процес аналітичного дослідження. Для науково-обґрунтованого аналізу та правової оцінки фінансових порушень, виявлених у військах, слід здійснити їх класифікацію за такими ознаками: наявність, цільове використання фінансових ресурсів; рівень ведення бухгалтерського обліку; якість планування; наслідки фінансових порушень. Це підвищить точність бухгалтерського обліку та аналізу, а також забезпечить прозорість фінансових операцій у військах, сприятиме цільовому й раціональному використанню державних коштів.

Таким чином, систематизація і класифікація типових порушень чинного законодавства з питань збереження та цільового, раціонального використання державної власності та оборонних коштів повинна бути одним із важливих напрямів удосконалення методології та організації фінансового контролю у Збройних Силах України. Для цього необхідно систематично робити аналітичні узагальнення результатів перевірок і ревізій щодо виявлення специфічних особливостей тих чи інших відхилень, які доцільно ідентифікувати. До того ж слід з'ясувати: сутність специфічних відхилень; їх причини; вплив на якість контрольно-ревізійної роботи. Здійснюючи аналітичні узагальнення, доцільно порівнювати суми витрат на проведення фінансового контролю і

втрат держави від імовірних порушень чинного законодавства. Використання на практиці розроблених напрямів імовірних порушень чинного законодавства як основи для визначення зон та об'єктів пильної уваги органів фінансового контролю сприятиме підвищенню його дієвості й економії оборонних коштів.

У 2005–2008 рр. основними видами фінансових порушень, що призвели до грошових і матеріальних втрат на суму 9021,0 млн. грн., були: заниження в обліку вартості активів – 5116,4 млн. грн. (56,7 %) від суми виявлених фінансових порушень, недостача ресурсів – 2963,2 млн. грн. (32,8 %), незаконні витрати – 253,3 млн. грн. (2,8 %), недоотримання фінансових ресурсів – 141,0 млн. грн. (1,6 %), нецільове використання бюджетних коштів – 42,3 млн. грн. (0,5 %) та інші порушення – 504,8 млн. грн. (5,6 %). Вищевказані порушення спричинили: невиконання окремими командирами (начальниками) вимог чинного законодавства; неефективність попереднього контролю; низький рівень ведення бухгалтерського обліку; недосконалість чинного законодавства; неправомірне списання військового майна; низьку ефективність внутрішнього фінансового контролю і недбале виконання посадових обов'язків тощо.

Отже, система фінансового контролю у Збройних Силах України не відповідає сучасним потребам і потребує удосконалення в організаційному, методичному та правовому аспектах шляхом розробки і реалізації дієвих заходів з урахуванням рівня організації контрольно-ревізійної роботи в розрізі територіальних контрольно-ревізійних управлінь (КРУ). Для цього слід застосовувати методи порівняльної комплексної оцінки, зокрема метод сум з використанням вагових коефіцієнтів (коефіцієнтів значущості) для сукупності різних показників із подальшим об'єднанням їх в інтегральний показник. За допомогою цього методу нами здійснено розподіл п'яти Територіальних контрольно-ревізійних управлінь (КРУ) Міністерства оборони України за рівнем організації контрольно-ревізійної роботи (табл. 3).

Таблиця 3. Комплексна оцінка рівня організації контрольно-ревізійної роботи територіальних КРУ у 2006 і 2008 рр.*

| Територіальне КРУ | % об'єктів з порушеннями | У розрахунку на один об'єкт, млн. грн. | | | Інтегральний показник | Місце за рівнем роботи |
|-----------------------|--------------------------|--|--------------|-------------|-----------------------|------------------------|
| | | недоотримання коштів | прямі збитки | інші збитки | | |
| 2006 р. | | | | | | |
| Центральне | 1,29 | 1,73 | 0,24 | 1,12 | 0,96 | 4 |
| Кримське | 1,78 | 0,02 | 0,71 | 0,47 | 0,56 | 3 |
| Південне | 0,81 | 0,10 | 0,29 | 0,36 | 0,30 | 2 |
| Західне | 1,78 | 0,06 | 0,18 | 0,11 | 0,29 | 1 |
| Північно-Східне | 0,73 | 0,78 | 2,35 | 2,82 | 1,81 | 5 |
| Коефіцієнт значущості | 0,10 | 0,30 | 0,40 | 0,20 | 1,00 | X |
| 2008 р. | | | | | | |
| Центральне | 1,44 | 0,00 | 0,28 | 3,97 | 1,05 | 3 |
| Кримське | 1,63 | 0,07 | 4,78 | 0,20 | 2,13 | 4 |
| Південне | 1,84 | 0,17 | 1,00 | 0,66 | 0,77 | 2 |
| Західне | 2,19 | 0,33 | 0,39 | 0,20 | 0,52 | 1 |
| Північно-Східне | 1,36 | 0,00 | 363,56 | 2,27 | 146,01 | 5 |
| Коефіцієнт значущості | 0,10 | 0,30 | 0,40 | 0,20 | 1,00 | X |

*У розрахунку на загальну кількість об'єктів, де виявлено фінансові порушення.

У 2006 і 2008 рр. краще була організована обліково-фінансова та контрольна робота (вищі результати щодо дотримання фінансової дисципліни і найменше порушень) у Західному і Південному КРУ (перше та друге місце). Так, у 2006 р. Кримське КРУ зайняло третє місце, а у 2008 р. – четверте. Центральне КРУ у 2006 р. займало четверте місце, а у 2008 р. вже – третє. Найгірший стан обліково-фінансової та контрольної роботи і у 2006 і у 2008 рр. виявлено у Північно-Східному КРУ (п'яте місце). Застосування запропонованої методики дозволить реалізувати диференційований підхід до управління діяльності фінансових служб військових підрозділів Міністерства оборони України різних регіонів.

Починаючи з 2002 р., Збройні Сили України здійснюють свою фінансову діяльність на основі програмно-цільового методу складання та виконання бюджету. Головним його призначенням є забезпечення відповідальності за результати виконання бюджетних програм з урахуванням дії різних факторів, таких, як економічні, соціально-політичні, міжнародні, науково-технічні, демографічні, територіальні тощо. При цьому основними складовими видатків бюджету є прийнята класифікація: за бюджетними програмами (програмна класифікація видатків); функціями, з виконанням яких пов'язані видатки (функціональна класифікація видатків); економічною характеристикою операцій, при проведенні яких здійснюються ці видатки (економічна класифікація видатків). Із впровадженням програмно – цільового методу акцент аналізу змістився на програмні категорії (цілі, завдання та показники результативності), завдяки чому практично унеможливлено використання коштів на цілі, не передбачені бюджетними програмами, тобто їх нецільове використання. Результати структурного групування бюджетних програм на 2009 р. за цільовим призначенням показали, що основну частку серед них займають ті, що призначені на матеріальне забезпечення та соціальний захист військовослужбовців – 7579,2 млн. грн. (65,1 %), технічне й інфраструктурне забезпечення – 2379,9 млн. грн. (20,4 %) та кадрове забезпечення, військову освіту і науку – 763,8 млн. грн. (6,6 %).

Незважаючи на значні переваги програмно-цільового методу складання та виконання бюджету порівняно з іншими методами, він потребує подальшого удосконалення шляхом здійснення відповідних змін і доповнень. Це стосується насамперед оптимізації системи показників для оцінки ефективності використання коштів на оборону (економія трудових і матеріальних витрат, заробітної плати, продуктивність праці тощо). У паспортах бюджетних програм Міністерства оборони України на 2009 р., зокрема за КПКВ 2101010 – Керівництво та військове управління Збройними Си-

лами України передбачено обмежену кількість абсолютних показників для аналізу результатів виконання бюджетних програм, що не дає змоги провести його комплексно та дати об'єктивну оцінку рівня виконання бюджетної програми. Обмеженість, надто загальний і неконкретний характер, відсутність чітких критеріїв оцінки вказаних вище показників здебільшого є основними причинами недостатньої ефективності та результативності витрачання фінансових ресурсів у військах. З огляду на це пропонується ввести додаткові показники, зокрема: обсяги та темпи зменшення чисельності державних службовців і військовослужбовців, економія робочого часу, фонду заробітної плати та грошового забезпечення за рахунок поліпшення організації праці, підвищення кваліфікації та зменшення плинності особового складу, скорочення термінів обробки документів. Це підвищить точність аналізу та прогнозу виконання вказаної програми і ефективність використання бюджетних коштів.

У сучасних умовах реформування Збройних Сил України, підвищуються вимоги до фінансового контролю в частині суворого обмеження часу його проведення, чіткої організації праці інспектора-ревізора. В організації ревізій і перевірок важливим є визначення оптимальних строків їх проведення. Надто стислі терміни можуть стати причиною неякісного контролю. Збільшення часу на перевірку може послабити увагу до інших питань ведення фінансового господарства у військах.

Підвищенню ефективності та якості контрольно-ревізійної роботи сприятиме контроль за усуненням недоліків, виявлених ревізіями і перевітками, повнота і своєчасність виконання пропозицій за актами ревізій. Пропозиції, які дублюють вимоги керівних документів, не сприяють підвищенню виконавчої дисципліни і є наслідком недостатнього вивчення причин порушень і шляхів покращення роботи фінансової та контрольно-ревізійної служб у Збройних Силах України. Для використання результатів аналізу контрольно-ревізійних матеріалів при прийнятті управлінських рішень на всіх рівнях управління доцільно також зробити прозорішою інформацію про діяльність контролюючих органів, створити єдиний інформаційно-аналітичний банк даних. Він повинен створюватися на базі сучасних інформаційних технологій і містити інформацію про рівень фаховості працівників, забезпеченість матеріальними і технічними ресурсами, про порушення у військах та їх причини (рис. 2).

Підсистеми і напрями координаційної системи фінансового контролю у збройних силах повинні включати відповідне організаційне, нормативно-правове, ресурсне і методологічне забезпечення; інформацію про стан

фінасового контролю, контролюючі органи та забезпеченість їх кадрами, матеріально-технічну базу. Підвищенню ефективності проведення контрольно-ревізійних заходів сприятиме технічне переоснащення контроль-

но-ревізійних служб, автоматизація збирання, зберігання і поновлення інформації, підвищення продуктивності праці фінансових і контрольно-ревізійних працівників.



Рис. 2. Підсистеми і напрями координаційної системи забезпечення фінансового контролю у Збройних Силах України

Застосування сучасних комп'ютерних програм і доступ до інформаційної бази дозволить проводити комплексний, системний аналіз фінансово-господарської діяльності військ, оперативну та своєчасно виявляти причини порушень, безгосподарності та зловживань, а також внутрішні господарські резерви і спрямовувати їх на підтримання боєготовності військ.

Висновки. Недостатня відпрацьованість методологічних і методичних підходів щодо покращення організації фінансового контролю у Збройних Силах України ускладнює наукове пізнання та аналіз досліджуваної категорії і використання отриманих аналітичних результатів в управлінні військами. Це зумовлює необхідність всебічного моніторингу, комплексного аналізу, оцінки дієвості системи фінансового контролю у Збройних Силах, розробки і подальшого розвитку теоретичних, методичних і практичних засад його реалізації, визначення основних напрямів удосконалення. Впровадження у

контрольно-ревізійну діяльність військ запропонованих у статті рекомендацій і пропозицій сприятиме підвищенню ефективності механізму фінансового контролю у Збройних Силах України в період їх реформування і переходу на професійну основу, а також раціональному використанню коштів, виділених на оборону.

1. Державна Програма розвитку Збройних Сил України на 2006-2011 роки, затверджена Указом Президента України від 27.12.2005 р. № 182-25Т/2005. – Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua>. 2. *Бутинець Ф.Ф.* Контроль і ревізія: Підруч. для студ. спец. "Облік і аудит" вищ. навч. закладів / Ф.Ф. Бутинець, Н.Г. Виговська, Н.М. Малюга, Н.І. Петренко. – 3-тє вид., доп. і перероб. – Житомир: Рута, 2002. – 543 с. 3. *Марко І.Ю.* Основи фінансового забезпечення військової частини: навч. посібник / [І.Ю. Марко, Д.М. Котій, Ю.Б. Медведєва та ін.]. – К.: Видавничий Дім Дмитра Бурого, 2006. – 380 с. 4. *Семеніхін І.М.* Фінансове забезпечення і контроль за утриманням особового складу Збройних Сил України / І.М. Семеніхін // Україна: аспекти праці. – 2006 – № 4. – С. 16-21.

Надійшла до редколегії 14.01.11

УДК 339.7:330.34+336.025

О. Любкіна, канд. екон. наук, доц.

ПОСИЛЕННЯ СИСТЕМНИХ РИЗИКІВ ГЛОБАЛЬНОЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ ТА ТРАНСФОРМАЦІЯ РЕГУЛЯТОРНОЇ МОДЕЛІ У ФІНАНСОВОМУ СЕКТОРІ

У статті визначено основні ризики, притаманні фінансовим системам у після кризовий період, обґрунтовано необхідність зміни існуючих систем регулювання та нагляду за фінансовими ринками, та систематизовано основні тенденції щодо реформування інституційної структури регулювання фінансових систем на прикладі ЄС та США.

Ключові слова: глобальна фінансова система, фінансова криза, фінансові системні ризики, фінансова політика, фінансові наглядові органи.

В статье определены основные риски, присущие финансовым системам в после кризисный период, обоснована необходимость изменения существующих систем регулирования и надзора за финансовыми рынками, и систематизированы основные тенденции реформирования институциональной структуры регулирования финансовых систем на примере ЕС и США.

Ключевые слова: глобальная финансовая система, финансовый кризис, финансовые системные риски, финансовая политика, финансовые надзорные органы.

The article identified the major risks inherent in financial systems after the crisis period, the necessity of changing the existing systems of regulation and supervision of financial markets and the basic trends in reforming the institutional structure of regulation systems by the example of EU and U.S.

Keywords: global financial system, financial crisis, financial systemic risks, financial policy, financial supervisors.

На сьогодні в переважній більшості країн світу формується тенденція до помірного зростання економіки, в

інших досягнута стабілізація економічної ситуації та ведеться пошук джерел для відновлення зростання.